

Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma 2026-2030

Hyvinvointilautakunta 24.02.2026 § 12

Mäntsälän hyvinvointilautakunta valmistelee vuosille 2026–2030 koko kunnan kattavaa hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmaa, joka ohjaa kunnan hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistämistä tulevina vuosina. Suunnitelma perustuu ajantasaiseen väestö- ja hyvinvointitietoon sekä valtakunnallisiin linjauksiin, ja sen valmistelussa on hyödynnetty laajasti sekä kunnan oman toiminnan että hyvinvointialueen asiantuntemusta.

Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman luonnos on linjassa joulukuussa hyväksytyin Keusoten hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelman 2026-2030 kanssa, mikä vahvistaa kuntalaisten hyvinvoinnin kokonaisvaltaista edistämistä yhteisten tavoitteiden ja suunnan mukaisesti.

Valmistelutyöhön ovat osallistuneet kunnan palvelualueet, monialainen HYTE-työryhmä sekä lukuisat sidosryhmät. Asukkaiden näkemyksiä on kerätty asukaskyselyllä ja eri ikäryhmille suunnatuissa työpajoissa. Vaikuttamistoimielimiä (ikäihmisten neuvostoa, vammaisneuvostoa, nuorisovaltuustoa sekä lapsi- ja perheasiainneuvostoa) on kuultu suunnitelmaprosessin aikana. Yhteistyötä on tehty myös järjestökentän kanssa. Valtuustolle pidettiin valmistelun aikana iltakoulu tammikuussa 2026. Suunnittelun taustaksi on koottu laajasti tutkimustuloksia, paikallisia havaintoja ja valtakunnallisia suosituksia hyvinvointityöstä.

Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma toimii jatkossa tärkeänä strategisena asiakirjana, joka linjaa kunnan yhteiset tavoitteet ja toimenpiteet asukkaiden hyvinvoinnin, terveyden edistämisen ja turvallisuuden vahvistamiseksi. Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma on osa vuotuista talousarviovalmistelua.

Kunnasta puuttuu lakisääteinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, jonka valmistelu on käynnissä parhaillaan. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet pyritään rakentamaan kunnan yleisen hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman ja Keusoten alueellisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kanssa yhteneväksi. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tuodaan hyväksyttäväksi myös kevään 2026 aikana.

Hyvinvointilautakunta pyytää nyt kunnan lautakunnilta ja vaikuttamistoimielimiltä lausuntoja suunnitelmaluonnoksesta, jotta suunnitelma voidaan viimeistellä ja viedä päätöksentekoon loppukevästä 2026. Lausunnot pyydetään seuraavilta tahoilta:

- Kuntakehityslautakunta
- Tekninen- ja elinvoimalautakunta
- Sivistyslautakunta
- Ikäihmisten neuvosto
- Vammaisneuvosto
- Nuorisovaltuusto
- Lapsi- ja perheasiainneuvosto

Valmistelija

Hyvinvointipäällikkö Katja Elo, sähköposti katja.elo(@)mantsala.fi, hyvinvointi- ja yhteisökoordinaattori Malla Parkkonen, sähköposti malla.parkkonen@mantsala.fi

Esittelijä

Hyvinvointipäällikkö Elo Katja

Päätösehdotus

Hyvinvointilautakunta hyväksyy Mäntsälän hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma 2026–2030 luonnoksen. Lisäksi hyvinvointilautakunta pyytää esittelytekstissä mainituilta tahoilta lausunnot hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman luonnoksesta.

Pykälä tarkastetaan kokouksessa.

Käsittely

Käsittelyn aikana varapuheenjohtaja Susanna Koivula teki seuraavan vastaesityksen:

Poistetaan hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmasta sivulta 15 seuraava kohta: "laadimme turvallisen tilan periaatteet."

Perusteluna se, että Turvallisen tilan periaatteet eivät ole yksiselitteinen termi sopivaksi katsotuksi käytökselle ja puheelle. Eettiset peliohjeet hyväksyttiin Mäntsälän kuntaan 2023. Tämä nimi ja sisältö voitaisiin tarvittaessa ottaa käyttöön, mikäli halutaan luoda joitakin uusia periaatteita ja sääntöjä yhteisiin kunnan tiloihin ja niissä toteuttavaan toimintaan. Turvallisen tilan periaatteisiin nostetaan usein arvosidonnaisia käsityksiä ja jopa poliittista väritystä. Esimerkiksi Intersektionaalinen feminismi ei voi toimia kaikille yhteisten periaatteiden pohjana. Turvallisuutta, asiallista käytöstä ja kunnioittavaa kohtaamista tulee kunnassa edistää.

Jäsen Harri Kuokkanen kannatti esitystä.

Koska kokouksessa oli tehty esittelijän esityksestä poikkeava muutosesitys, lautakunnan puheenjohtaja päätti, että asiasta on äänestettävä nimenhuutoäänestyksellä esittelijän esityksen ollessa "jaa" ja varapuheenjohtaja Susanna Koivulan vastaesityksen ollessa "ei".

Jäsenet Harri Kuokkanen, Eero Markkanen, Markus Tervo ja puheenjohtaja Pauli Goltz äänestivät Susanna Koivulan vastaesityksen puolesta.

Jäsenet Eveliina Luomanen-Kurki, Raisa Välimäki-Kuronen, Enni Pöykkö ja Anu Välitalo äänestivät esittelijän esityksen puolesta.

Äänet jakautuivat varapuheenjohtaja Susanna Koivulan esityksen puolesta 5-4.

Päätös

Hyvinvointilautakunta hyväksyy Mäntsälän hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma 2026-2030 luonnoksen seuraavin muutoksin:

Poistetaan hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman luonnoksen sivulta 15 seuraava kohta: "laadimme turvallisen tilan periaatteet."

Lisäksi hyvinvointilautakunta päättää pyytää esittelytekstissä mainituilta tahoilta lausunnot muutetusta hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmasta 2026–2030.

Pykälä tarkastettiin kokouksessa.

Jäsenet Eveliina Luomanen-Kurki, Raisa Välimäki-Kuronen, Anu Välitalo jättivät päätöksestä eriävän mielipiteen (Liite 5).

Lisäksi esittelijä Katja Elo jätti päätöksestä eriävän mielipiteen.

Liite 1. Mäntsälän kunnan hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma 2026-2030 luonnos

Liite 2. Paikallisia, alueellisia ja valtakunnallisia havaintoja, tutkimustuloksia ja suosituksia ikäryhmittäin jaoteltuna hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman laadinnan tueksi / Syksy 2025

Liite 3. THL Kansallinen terveysindeksi 2019-2023 ja Terve Suomi 2024 – kyselytutkimus

Liite 4. Kooste Mäntsälän kunnan HYTE-kertoimesta

Liite 5. Eriävä mielipide § 12 / Luomanen-Kurki, Välimäki-Kuronen, Välitalo

Merkittiin, että Eero Markkanen poistui kokouksesta käsittelyn aikana klo 19:56 ja palasi kokoukseen klo 19:59.

Hyvinvointilautakunta 21.04.2026
699/00.01.02/2025

Hyvinvointilautakunta hyväksyi Mäntsälän hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman luonnoksen 2026–2030 ja päätti pyytää kunnan lautakunnilta ja vaikuttamistoimielimiltä lausunnot luonnoksesta 24.2.2026 pidetyssä kokouksessa. Lausuntojen antamisen määräpäivä oli 1.4.2026, jota kuitenkin jatkettiin 10.4.2026 saakka. 10.4.2026 mennessä lausunnon olivat antaneet kuntakehityslautakunta, tekninen- ja elinvoimalautakunta, sivistyslautakunta, ikäihmisten neuvosto, nuorisovaltuusto sekä lapsi- ja perheasiainneuvosto. Vammaisneuvosto ei antanut lausuntoa. Saapuneet lausunnot on esitetty kokonaisuudessaan liitteessä 1. Tämän lisäksi lautakunnan nähtäville on tuotu oheismateriaalina lausuntojen tiivistelmä.

Lausuntojen mukaan hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman läpileikkaavat periaatteet koettiin tarkoituksenmukaisiksi ja kannatettaviksi. Hyvinvointisuunnitelma- ja turvallisuussuunnitelmaluonnoksen katsottiin noudattavan lainsäädäntöpohjaa ja siinä näkyi kytkös Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmaan. Suunnitelmaan nostettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden koettiin vastaavat paikallisiin, alueellisiin ja kansallisiin tarpeisiin. Tavoitteiden ja toimenpiteiden koettiin kytkeytyvän kunnan strategiaan tavoitteisiin sekä vuosittaisiin talousarviotavoitteisiin. Niissä oli myös yhdyspintaa toimintaan ja palvelualueiden erillisuunnitelmiin.

Tekninen ja elinvoimalautakunta sekä kuntakehityslautakunta nostivat lausunnoissaan esiin, että riittävä ja toimiva hyvinvointia ja turvallisuutta tukeva fyysinen ympäristö suunnittelusta ylläpitoon tulisi näkyä suunnitelmassa vahvemmin. Tekninen- ja elinvoimalautakunta katsoi, että suunnitelman tavoitteissa ja toimenpiteissä tulisi näkyä fyysisten rakenteiden laadukas suunnittelu, toteutus ja hoitotasoa, puisto- ja

virkestysalueiden kehittäminen, osallistamisen ja viestinnän merkitys yhdessäoloa tukevien fyysisten rakenteiden suunnittelussa sekä uusien yleisten alueiden rakentamisen turvallisuusnäkökulman huomiointi.

Sivistyslautakunta esitti lausunnossaan, että suunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä tulee edistää kuntaorganisaatiossa yhteisellä suunnittelulla ja toimenpiteiden priorisoinnilla, jotta asetetut tavoitteet konkretisoituvat lasten ja nuorten arjessa. Toimenpiteet esitettiin määriteltäväksi vuosittain osana talousarviovalmistelua, jolloin tulisi myös priorisoida toimenpiteitä ja varata niihin riittävät resurssit. Sivistyslautakunta esitti, että tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatimiseen lisätään sen toteuttamismallin laadinta. Kiusaamisen, väkivallan ja syrjinnän vastaisen toimintamallin osalta nähtiin, että malli voisi ulottua myös aikuisten keskinäiseen toimintaan. Lisäksi lautakunta ehdotti suunnitelmaan lisättäväksi kunnan eettiset pelisäännöt, joita edistettäisiin aktiivisesti kaikessa toiminnassa.

Ikäihmisten neuvosto koki ikäihmisten näkökulman jäävän heikoksi ja painotuksen olevan liikaa lapsissa. Toimenpiteet koettiin epämääräisesti kirjatuiksi ja monikielisyyden, monimuotoisuuden, saavutettavuuden, esteettömyyden eikä digilukutaidon teemojen koettu näkyvän suunnitelmassa riittävästi. Ikäihmisten neuvosto nosti lausunnossaan esille palvelujen saavutettavuuden ilman digipalveluja, ikäihmisten yksinäisyyden helpottamisen, tietoisuuden lisäämisen liikuntaneuvonnasta ja liikuntatesteistä myös niiden lisäämisen ohella sekä etsivän vanhustyön resurssin lisäämisen.

Nuorisovaltuusto kaipasi selvennystä konkreettisista ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä sekä syistä nuorten tulosten heikkenemisen taustalla. Suunnitelman toimenpiteiden koettiin painottuvan liikaa vanhempiin asukkaisiin sen sijaan, että ne olisivat vastanneet nuorten tarpeisiin.

Lapsi- ja perheasiainneuvosto kaipasi konkreettisempia toimenpiteitä, joita olisi helpompi seurata ja mitata. Neuvosto toi ilmi, että kohtaamispaikkatoimintaa tulee vahvistaa yhdenvertaisesti kylillä ja keskustan alueella. Myös lasten ja nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia tulee neuvoston mukaan lisätä.

Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmaa on työstetty eteenpäin lausuntopalautteiden pohjalta. Suunnitelman luettavuutta ja selkeyttä on parannettu tekstin ja kuvien muotoilulla, tekstin kokoa lisäämällä ja muuttamalla tarkempia prosenttiosuustietoja sanalliseen muotoon. Luvun 2 Nykytilan kuvaus tietopohjaa on yhdenmukaistettu ja tarkennettu eri-ikäisten osalta. Osaltaan tämä on tarkoittanut tekstin supistamista lasten ja nuorten osalta ja tiedon lisäämistä aikuisten ja ikäihmisten osalta. Samalla teoriapohjaa on tarkennettu niiltä osin, kun se on koettu edellä mainittujen muutosten myötä tarpeelliseksi. Jokaisen nykytilan kuvauksen teeman loppuun on lisätty lyhyt kooste, johon on nostettu muun muassa Valtioneuvoston sekä Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisujen toimenpidesuosituksia kyseisestä aiheesta tai siihen liittyen.

Lausunnoissa esiin tullut toive tavoitteiden ja toimenpiteiden konkretiasta on huomioitu luvuissa 3 Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman toimenpiteiden seuranta ja raportointi ja 4 Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet. Lukujen paikkaa on vaihdettu ja luvun 4 taulukon sanamuotoja on lausuntopalautteen perusteella muokattu siten, että ne kattaisivat mahdollisimman hyvin kaikenikäiset. Luvussa 3 on tarkennettu toimenpiteiden asettamista ja mittareiden määrittelyä, mitkä on myös lisätty suunnitelman alkuun Lyhyesti -kappaleeseen. Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman

tarkemmat vuosittaiset toimenpiteet sekä mittarit määritellään osana jokaisen palvelualueen talousarviovalmistelua. Tämä varmistaa hyte-kertoimen kuntajohdon indikaattorin toteutumisen, minkä mukaan kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista. Toimenpiteiden toteutumista seurataan osana kunnan osavuosi- ja tilinpäätösraportointia sekä kokoavasti vuosittaisessa hyvinvointiraportissa ja valtuustokausittain laajassa hyvinvointikertomuksessa.

Edellä mainitun pohjalta luvun 4 tavoitteet ja toimenpiteet taulukkoon on lisätty toimenpiteen lisäksi koordinointi- ja vastuutaho esimerkkejä vastuiden kohdentamisesta toimintaan. Tästä tarkemmat toimenpiteet, mitä myös lausuntopalautteessa mainittiin, asetetaan kullakin palvelualueella osana palvelualueen talousarviovalmistelua ja seurataan luvussa 3 mainitun mukaisesti.

Lausuntopalautteiden pohjalta muokattu ja hyväksyttäväksi esitettävä hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma 2026–2030 on esitetty liitteessä 2.

Valmistelija

Hyvinvointi- ja yhteisökoordinaattori Malla Parkkonen, sähköposti malla.parkkonen(@)mantsala.fi, hyvinvointipäällikkö Katja Elo, sähköposti katja.elo(@)mantsala.fi

Esittelijä

Hyvinvointipäällikkö Elo Katja

Päätösehdotus

Hyvinvointilautakunta päättää hyväksyä liitteessä 2. esitetyn hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman 2026-2030, ja esittää sen edelleen hyväksyttäväksi kunnanhallitukselle ja kunnanvaltuustolle.

Päätös

Liite 1. Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma 2026–2030 luonnoksen lausunnot

Liite 2. Mäntsälän kunnan hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma 2026–2030

Liite 3. Paikallisia, alueellisia ja valtakunnallisia havaintoja, tutkimustuloksia ja suosituksia ikäryhmittäin jaoteltuna hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman laadinnan tueksi / Syksy 2025

Liite 4. THL Kansallinen terveysindeksi 2019-2023 ja Terve Suomi 2024 – kyselytutkimus

Liite 5. Kooste Mäntsälän kunnan HYTE-kertoimesta